

πραγματισμού, που άλλοι συστηματικά κοιτάζουμε να τὸν ἀποφεύγουμε στὴν ποίηση τῆ δραματικῆς. Ὁ χαρκτηρισμός τῆς τότε ἐποχῆς βγαίνει ἀκέρσιος μὲς ἀπὸ τὴν ψυχὴ τῶν προσώπων πού μας παρουσιάζει. Μεταχειρίζεται τὸ χορὸν ὡς ἓνα καὶ μόνο πρόσωπο, πού ἔχει μέρος καὶ δράση στὴν τραγωδία καὶ δὲν τὸν βαστά ὡς τρίτο, κριτὴ καὶ ξένο στὴν ὑπόθεση, σύμφωνα μὲ τὰ καθιερωμένα. Οἱ μετὰπτωσες πού ἔρχονται ἢ μιὰ ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἄλλη, στὸ πέρασμα τοῦ μύθου, εἶναι μὲ πολλὴν ἰσορροπία βαλμένες, κ' ἡ σκηνὴ τοῦ σταυρωμοῦ τοῦ Νικηφόρου ἀπὸ τὴν ἴδια του ταραγμένη συνειδηση καὶ ὁ φόνος τοῦ ἀπὸ τοὺς συνωμότες, στὴ προσταγὴ τοῦ Τσιμισκῆ, πού πεθαίνοντας τὸν εὐλογεῖ κιόλας, στέκεται ἀπὸ τίς πιδ δυνατότες στὴ θεατρικὴ μας τέχνη. Ὁ λαός, τὸ παιχνίδι στὰ χέρια τοῦ δυνατοῦ, ἢ ἐπιπόλαιη μάζα, ζυγογραφίζεται μὲ ὅλη τὴ δυνατότῃ ἀλήθειαν κ' ἡ τραγικὴ φωνὴ τῆς ἀντηχεῖ ὡς τὴ σημερινή μας ἐποχὴ, ἐποχὴ πού ἐδειξε ἄλλη μιὰ φορά, πόση δίψα ἔχει ὁ αἰώνιος λαὸς γιὰ νὰ πλανιέται, νὰ υποφέρει, νὰ πλερώνῃ μὲ συφορές, θαμάζοντας ὅσους ξέρουμε νὰ χαϊδεύουμε, νὰ γελοῦνε καὶ νὰ φοβερίζουν τὸν ὀντόντο παιδί.

Ὁ «Τσιμισκῆς» χυμένος στὸν ἐντεκασύλλαβο στίχο, δουλεμένο μὲ ἀξιοπαρατήρητη μαστοριά, εἶναι ὅλος γραμμένος σὲ γλώσσα δημοτικὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ποίησης. Θρεμένος, ὡς ποιητῆς, μὲ σπουδὴ καὶ μὲ γνώση, εἶδε πὺς ἡ κανονικὴ γλώσσα εἶναι ἀχώριστη ἀπὸ τὴν τέχνη τὴν ἀληθινή. Δὲ θέλησε, ὡς ἄλλους, νὰ πρωτοτυπήσῃ ἐκεῖ πού δὲ χωρᾷ καμιά πρωτοτυπία. Δὲν ἔστρεψε σὲ στυλίσματα μὲ τὴν καθαρεύουσα, καὶ σ' ἐλευθερίες τόχα, πού δὲ δείχνουν παρὰ μόνο τὸ θαμνὸς τῆς ἀδυναμίας. Ὑποταχτικὸς τῆς γλώσσας, κατάρθρωσε νὰ ὑποτάξῃ σ' ἓνα μεγάλο μέρος τὴν τέχνη. Μὲ τὸ ἔργο του, μποροῦμε νὰ πούμε, ἀναγεννήθηκε ἡ χαμένη γιὰ μας ἱστορικὴ τραγωδία.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

IN ARTICULO MORTIS

Τὸ φῶς τῆς λάμπας κατεδασμένο μισοφώτιζε τὸ κατάχλωμο, ἀρρωστημένο πρόσωπο, πού, ἀκουμπημένο στοῦ κρεβατιοῦ τὸ μαξιλάρι, μὲ κλεισμένα τὰ μάτια, φαίνονταν ἡσυχὸ τώρα πᾶ νὰ ξεκοιράζονταν ἀπὸ κάποιον υπεράνθρωπον ἀγῶνα. Τὰ χέρια βγαλμένα ὅμως ἀπὸ τὰ σκεπάσματα τοῦ κρεβατιοῦ, λιγνὰ καὶ κάτασπρα, ἔμεναν ἀκίνητα καὶ κείνα. Μιὰ πνοή, πού ἀργασάλευε τὸ στήθος τῆς, εἶναι τὸ μοναχὸ σημάδι ζωῆς στὸ σκελετωμένο ἐκεῖνο κουφάρι.

Στὸ προσκέφαλό τῆς κοντὰ καθισμένος ὁ ἀντρας τῆς, μὲ τὴ θλίψη καὶ τὴν κούραση ἀπὸ τὰ τόσα ξενύχτια ζωγραφισμένα στὴ μορφή, δὲν ἐσάλεινε ἀπὸ φόβο μὴ μὲ τὸ παραμικρὸ κίνημά του τῆς ταραξεί τὸν ὕπνο. . . Καὶ περνοῦσαν μπρὸς στὰ μάτια του ὁ

λοζώντανες οἱ εἰκόνες τοῦ περασμένου καιροῦ. Θυμόντανε τὴ Μαρία δεκάξη χρόνων, ὅταν τὴν πρωταγάπησε· τὴ θυμόντανε νεοφύλα, μὲ τὸ κάτασπρο μεταξωτὸ τῆς φόρεμα καὶ τὰ λουλούδια τῆς πορτοκαλίας στὸ κεφάλι, μὲ χαμηλωμένα ἀπὸ ντροπὴ τὰ παρθενικά τῆς μάτια. . . Κι' ἀναμετροῦσε κατόπι τὴν ἀκράτητὴ συγκίνησή του, ὅταν τοῦ χάρισε τὸ πρῶτο παιδί, πού σήμερα βρίσκονταν στὴν ξενιτειὰ γιὰ τίς σπουδές του, μὴν εἰζέροντας τὴ βαρεὶὰ θλίψης, πού πλάκωνε αὐτὴν τὴ στιγμὴ τὸ πατρικὸ του σπῆτι. Αὐτὸ χρόνιον κατόπι γεννήθηκε ἡ ἀκριβὴ τους θυγατέρα, πού ἐδῶ καὶ λίγους μῆνες εἶχε πνιγνυφτεῖ στὰ ξένα, καὶ τέλος τὸ τρίτο καὶ στερνὸ παιδί τους, πού, μόλις φάνηκε ἡ σκληρὴ ἀρρώστεια, τῷχε στείλει στοῦ ἀδερφοῦ του τὸ σπῆτι, γιὰ τὴ τέτοια τοῦδωκαν συμβουλή οἱ γιατροί.

Κ' ἔτσι ἔμεινε ἐκεῖνος ὁλομόναχος σιμὰ στὴν ἀγαπημένη του. Ὅσο περνοῦσαν οἱ μέρες αἰσθάνονταν πὺς ὅλο καὶ σιμώτερα ἐξύγωναν τὰ μαῦρα φτερούγια πού ἀπλωνε γύρω τῆς ὁ θάνατος, καὶ μὲ κόπο, μὲ ἀγῶνα, κρατοῦσε τὰ δάκρυα τῆς θλίψεως πού τοῦ ἀνέβαιναν στὰ μάτια.

Ἐνα παράπονο, πού ἔμοιαζε μὲ κλάμα, ξέφυγε ἀπὸ τῆς ἀρρωστητῆς τὸ στήθος καὶ τὴν ἔκαμε νὰ ἀνοίξῃ τὰ μάτια. Εἶδε τὸν ἀντρα τῆς κοντὰ τῆς, στὴν ἴδια θέσση ὅπου τώρα τόσες μέρες τὸν ἔδλεπε καὶ πάσχιζε νὰ τοῦ χαμογελάσῃ. Κατόπι μὲ χαμηλὴ φωνὴ τοῦ λέει:

«Θέλω τὸν πνευματικόν. Μὴ μ' ἀφήσεις νὰ πεθάνω χωρὶς νὰ κοινωνήσω!»

«Θὰ γίνεις καλά, Μαρία, μὴ φοβάσαι· ὅλα θὰ περάσουν».

«Ὅχι· θέλω τὸν παπὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ ξεμολγοθῶ!»

«Ἀφοῦ τὸ θέλεις...»

Σηκώθηκε κείνος καὶ μὲ βῆμα κλονισμένο βγήκε ἀπὸ τὴν κάμαρα. Σὲ δύο δευτερόλεπτα ξαναγύρισε.

«Ἔστειλα» τῆς εἶπε «νὰ τὸν φέρουν».

Ἐκείνη ξανάκλεισε τὰ μάτια καὶ βαρεὶὰ σιωπὴ ξαναπλάκωσε τὴν πένθιμη κάμαρα. Μὰ σὲ λίγο τὰ ξανάνοιξε καὶ τότε, ἕνας πόνος βαθὺς ζωγραφίστηκε στὸ πρόσωπό τῆς.

«Πέτρο! ὁ παπὰς ἀργεῖ καὶ γὼ αἰσθάνομαι πού πεθαίνω!»

«Δὲν ἔχεις ἀνάγκη, Μαρία· θάρθει».

«Ὅχι· ἀργεῖ, εἰς θὰ προφτάσῃ καὶ πρέπει νὰ σ. οὐ τὸ πῶ ἐσένα. Δὲ θέλω νὰ πάω μ' αὐτὸ τὸ κρίμα στὴν ψυχὴ!»

«Κρίμα; ἐσύ; Μὴ λὲς αὐτὰ τὰ λόγια, κάνεις ἀμαρτία νὰ κατηγορεῖς τὸν ἐαυτὸ σου!»

«Ὅχι, Πέτρο· πρέπει νὰ σοῦ τὸ πῶ ἐν ἡμῶνα πάντα ἐκείνη πού μ' ἐπίστεψες! . . .» Κονιοστάθηκε μιὰ στιγμὴ κ' ἔπειτα ξανάρχισε μὲ χαμηλότερη φωνή: «Παραστράτησα, Πέτρο. . .» καὶ μὲ τὰ διάφανα χέρια σκέπασε τὰ μάτια γιὰ νὰ μὴν τὸν βλέπει.

Νεκρική χλωμάδα χύθηκε στο πρόσωπό του. «Καὶ τὸν ἀγάπησες;» ρώτησε μὲ ἀγωνία.

«Ναί!»

«Καὶ τὰ παιδιά; Τὰ παιδιά τὰ δύο, τὰ ὕστερα, εἰναι δικά του;»

«Δὲν ξέρω».

Ἐνας ἤχος σὰ μούγγρισμα βγήκε ἀπὸ τὸ στήθος του. Τὰ μάτια του ἔτοιμα νὰ πηδῇσιν ἀπὸ τὲς κόχες τοὺς κ' οἱ ἀνορθωμένες τοῦ κεφαλοῦ του τρέχες μαρτυροῦσαν τὸν ἀνιστόρητο σπαραγμὸ τῆς ψυχῆς του.

Ἐσκέπασε σὰ μάτια τῆς καὶ τὸν κοίταξε. Ἐννοίωσε τότες τὸν πόνο του καὶ τὸν λυπήθηκε.

«Δὲν πιστεύεις, Πέτρο, τὰ λόγια μου! Ἦθελα νὰ δοκιμάσω τὴν ἀγάπη σου ἤθελα μ' αὐτὴν τὴν πεποίθησιν νὰ πεθάνω. Μὴν πιστεύεις!»

Ἐκείνην τὴ στιγμὴ ἀκούσθηκαν βήματα ὅξω ἀπὸ τὴν κάμαρα καὶ φάνηκε ἀμέσως στὸ κατώφλι ὁ παπᾶς κρατῶντας στὸ χέρι τὴν Ἁγία Κοινωνία.

«Μαρία!» ἀκούσθηκε τότες βραχνὰ καὶ φοδερὴ ἡ φωνὴ τοῦ Πέτρου «ὀρκίζεσαι μπρὸς στήν Ἁγία Κοινωνίαν ποῦ εἶ, τι μούπες εἶναι ψέμα;»

Ὁ παπᾶς εἶχε ζυγώσει στὸ κρεβάτι τῆς ἐτοιμοθάνατης. Ὁ κρύος ἰδρώτας τοῦ θανάτου ἄρχισε νὰ τὴν περιχύνει. «Μαρία, ὀρκίζεσαι, ἀπάνου στήν Ἁγία Κοινωνίαν, ὀρκίζεσαι;» ἐπέμεινε ὁ Πέτρος.

Μὲ φωνὴ σδυμένη ποῦ μόλις ἀκούονταν τοῦ ἀπάντησε «Ὁχι!» Ἐπесе τότες ἐκεῖνος σωριασμένος στὰ πόδια τοῦ κρεβατιοῦ.

Ὁ Παπᾶς ἔσκυψε ἀπάνου στήν ἄρρωστη καὶ μὲ τὸ χέρι πάσκιε νὰ τῆς ἀναγύρει τὸ κεφάλι γιὰ νὰ τὴν κοινωνήσει, μὰ κείνο ξανάπεσε θαρὺ στὸ πρσκέφαλο.

«Θεὸς σχωρὲς τὴν!» ἀκούσθηκε ἐπιβλητικὴ ἡ φωνὴ τοῦ παπᾶ, ἐνῷ ἔκανε μὲ τὸ εἰσκοπότηρο ἀπάνου τῆς τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ.

«Θεὸς σχωρὲς τὴν!» ἐόγγηξε σὰν ἀντίκαλος, μ' ἓνα ἀναφιλητὸ κ' ἐκεῖνος...

Μὰ ὁ πιδὸ πεθαμένος στὸ νεκρικό ἐκεῖνο δωμάτιο, ὅπου γιὰ πάντα θὰ βασιλεύει μὲ ἀγρία θλίψη, δὲν ἔτχνε κείνην.

ΕΙΡΗΝΗ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

ΚΡΑΥΓΗ!

... Γαλλία, Γαλλία—χαρὰ τῆς Οἰκουμένης, ποὺ ἀσάλευτα καὶ πρᾶα, σὰ λυχνοστάτης, στῆς Εὐρώπης τὲς μπόρες ὀρθὴ μένει, κι' ὅς κυλιέσαι πικρὰ μὲς τὰ αἱματὰ τῆς,

τώρα σ' ἐμᾶς, πού, κνώδαλα, μπροστά τῆς, καὶ σὰ δεμένοι μὲς τὸ θεῖον ἀγῶνα, βυθᾶμε μὲς τὲς λάσπες, κι' ὅς τὸ γόνα, Ψυχὴ τῶν Γάλλων, ὦ ἔλα μας προστάτης!—

Ἔλα, γιατί μᾶς ἐπνιξαν οἱ πρῶσοι — κι' ἀκαρτερᾶμε, πάγκαλο, ἓνα φῶς ἐμᾶς, τοὺς πρᾶους, νὰ ῥθῇ νὰ μᾶς λυτρώσῃ!

Λούσε μας στήν αὐγὴ! Κι' ἂν εἴν' καὶ κάποιοι, κι' ἄλλος θαμπὰ σοφός, κι' ἄλλος κουφός, — πνίχ' τους, ὅλους, στὸ φῶς καὶ στήν Ἀγάπην...

1)8)16

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ

ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΔ

Η ΜΠΑΛΛΑΔΑ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ ΤΟΥ ΡΙΝΤΙΓΓ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΥ

3. —

Ὁ μαῦρος λάκος, μὲ τὸ στόμα ὀρθάνοιχτο
Ἔχασκε γιὰ μιὰ λείαν ἀνθρωπινή·
Αἶμ' ἀπ' τὴ διψασμένη αὐλὴ γυρεύανε
Τὰ χρώματά του, μὲ τρανὴ φωνή:
Καὶ ξέραμε πῶς κάποιος θὰ κρεμιότανε,
Πριχού ἢ αὐγὴ στὸν οὐρανὸ φανεῖ.

Στὴ φυλακὴ μας μπήκαμε μὲ θάνατο
Καὶ φρίκη ὥς τῆς καρδιάς βαθιὰ τὰ φύλλα:
Ὁ Μπόγιας, μὲ τὸ σάκο του, προσπέρασε,

Στοῦ διαδρόμου γλιστρώνιαις τὴ μαυρίλα:
Καὶ στὸν ἀριθμισμένο ἐκλείστη τάφο του
Καθένας μας μὲ κρύαν ἀνατριχίλα.

Τὴ νύχτ' αὐτὴν οἱ διάδρομοι, οἱ παντέρημοι,
Μὲ τρόμου εἶχαν γεμίσει ὁλοῦθε ἰσκιές·
Στὴ σιδερένια πολιτεία τριγύριζαν
Περπατησιὲς βουβὲς καὶ μυστικὲς·